

Wśród angielskich, szwedzkich i polskich liczebników nieokreślonych, tj. jednostek językowych służących wyrażaniu ocen ilościowych w sposób aproksymatywny, wyróżnić można takie, które pierwotnie funkcjonują jako tzw. rzeczowniki partytywne, odnoszące się do części, porcji i (pod)zbiorów. Przykładowo, angielski wyraz *heap* 'sterta' we frazie *three heaps of rubble* 'trzy sterty gruzu' funkcjonuje partytywnie, tj. narzuca dyskretność konceptualną na masę denotowaną przez towarzyszący mu rzeczownik, zaś w przypadku *a whole heap of time* 'całe mnóstwo czasu' omawiany element funkcjonuje liczebnikowo, tj. informuje wyłącznie o (subiektywnie ocenionej) dużej ilości rzeczoności abstractum.

Co istotne, niektóre z takich kwantyfikatorów mogą również pełnić funkcję przysłówków, np. o ile *odrobina* we frazie *odrobina mleka* sygnalizuje niedużą ilość wymienionej substancji, o tyle w *odrobine niecierpliwy* i *odrobine poczekać* forma *odrobine* wskazuje – odpowiednio – na nieduży stopień nasilenia cechy oraz niewielki zakres temporalny czynności. Szczególnie istotny w kontekście planowanego badania jest fakt, że chociaż proces numeralizacji, tj. uliczebnikowania, rzeczowników partytywnych doczekał się już licznych opracowań w literaturze językoznawczej, to przejście uliczebnikowanych jednostek do kategorii przysłowka pozostaje zjawiskiem bardzo słabo naświetlonym, zwłaszcza w perspektywie międzyjęzykowej i przy użyciu obszernego materiału korpusowego. Proponowany projekt zmierza zatem do ustalenia – na podstawie analizy danych empirycznych z języka angielskiego, szwedzkiego i polskiego – czynników licencjonujących adverbializację odrzeczownikowych liczebników nieokreślonych. Zgodnie z główną hipotezą badawczą, synchroniczny poziom uliczebnikowania analizowanych jednostek powinien być skorelowany z zakresem ich ekspansji do kontekstów przysłówkowych. Innymi słowy, im wyższa proporcja użycia liczebnikowych konkretnej jednostki w stosunku do partytywnych, tym większe prawdopodobieństwo jej uprzysłówkowania.

Ponieważ adverbializacja znumeralizowanych rzeczowników może być napędzana przez analogię do prototypowych jednostek funkcjonujących zarówno liczebnikowo, jak i przysłówkowo w danym języku, spodziewane są ponadto różnice w łączliwości uprzysłówkowionych kwantyfikatorów z poszczególnymi klasami leksemów. Przykładowo, standardowy polski kwantyfikator *dużo* użyty adverbialnie może współwystępować jedynie z przymiotnikami i przysłówkami w stopniu wyższym (np. *dużo szybszy*, *dużo szybciej*) oraz czasownikami dopuszczającymi modyfikację pod względem duratywności/frekwencji (np. *dużo spać*), podczas gdy jego szwedzki odpowiednik *mycket* 'dużo; bardzo' wykazuje także kompatybilność z przymiotnikami i przysłówkami w stopniu równym (np. *mycket snabb* 'bardzo szybki', *mycket snabbt* 'bardzo szybko') oraz czasownikami leksykalizującymi skalę intensywności (np. *älska någon mycket* 'bardzo kogoś kochać').

W celu weryfikacji wyżej opisanych założeń wykorzystany zostanie materiał zaczerpnięty z korpusów językowych. Na bazie analizy poświadczeń badanych rzeczowników w próbie z korpusu ustalony zostanie stopień uliczebnikowania każdego z nich. Następnym krokiem będzie przeszukanie korpusów pod kątem wystąpień poszczególnych jednostek w kontekstach przysłówkowych, obejmujących czasowniki, przymiotniki oraz inne przysłówki. Dodatkowo przeprowadzone zostanie badanie ankietowe, w którym rodzimi użytkownicy języka angielskiego, szwedzkiego i polskiego ocenią akceptowalność zdań zawierających każdy z analizowanych rzeczowników użytych w funkcji przysłowka, przy czym zakłada się, że zdania z tymi jednostkami, które w studium korpusowym wykazały najniższy stopień znumeralizowania, powinny zostać uznane albo za nieakceptowalne, albo za mniej akceptowalne niż te zawierające jednostki bardziej uliczebnikowane.

Jak już wspomniano, adverbializacja kwantyfikatorów nominalnych nie została dotychczas systematycznie przebadana za pomocą metod empirycznych. Wypełniając zatem istotną lukę w badaniach językoznawczych, planowany projekt wniesie wkład przede wszystkim do teorii gramatyzacji, opisującej schematyzację znaczeń elementów leksykalnych i ich stopniowe przejście do innej kategorii gramatycznej. Wyniki badania przyczyniają się bowiem do lepszego zrozumienia zależności pomiędzy poszczególnymi stadiami omawianego procesu. Należy podkreślić, że wykorzystanie testu akceptowalności gramatycznej stanowić będzie novum w studiach nad ewolucją funkcjonalną rzeczowników partytywnych i umożliwi rekompensację ewentualnych niedoborów analizy korpusowej, np. braku poświadczeń zachodzącej zmiany językowej, rzucając tym samym dodatkowe światło na badane zjawisko.